

Spis treści

Wstęp – Marcin Florian Gawrycki, Agnieszka Bógdał-Brzezińska	9
Rozdział 1. Liga Narodów – moralny ideał Zachodu i jego spotkanie z rzeczywistością	
– <i>Paweł Borkowski</i>	15
Idea Ligi i oświeceniowa racjonalność	15
Dyplomacja i ideały – konkurencyjne wizje Ligi Narodów	18
Słowo staje się ciałem – Liga wkracza na scenę	22
Rysy i napięcia w konstrukcji LN	25
Winna ofiara (u źródeł porażki)	27
Rozdział 2. Związek Radziecki wobec Ligi Narodów – Maciej Raś	29
Ideologiczne uwarunkowania radzieckiego podejścia do Ligi Narodów	30
Porewolucyjny okres ostrego konfliktu Rosji Radzieckiej/ZSRR ze światem kapitalistycznym	33
Przewartościowania w radzieckiej polityce zagranicznej i dołączenie do systemu wersalskiego	37
Udział ZSRR w demontażu międzywojennego systemu bezpieczeństwa zbiorowego	43
ZSRR – mocarstwo antysystemowe	46
Rozdział 3. Liga Narodów – globalny diler zasad i wyjątków? Historyczne znaczenie organizacji w perspektywie historii Chin – Paweł Sokala	48
Zawiedzione nadzieje	51
„Zorganizowana hipokryzja”	54
Liga Narodów – globalny diler zasad i wyjątków?	61
Potęga i tożsamość w procesie kształtowania norm prawa międzynarodowego ..	64
Rozdział 4. Etyka <i>compradora</i> – postkolonialna Ameryka Łacińska w Lidze Narodów	
– <i>Marcin Florian Gawrycki</i>	68
Mimikra, farsa, kamuflaż – Ameryka Łacińska na arenie międzynarodowej	68
<i>Comprador</i> na salonach, czyli Ameryka Łacińska w Lidze Narodów	70
Doktryna Monroe jako doktryna neokolonializmu	73
Argentyna w Lidze Narodów, czyli bój o pryncypia	79
Brazylia w Lidze Narodów, czyli bój o partykularyzmy	81

Konflikty zbrojne w Ameryce Łacińskiej i bezradność Ligi Narodów	86
Gorzka lekcja latynoamerykańskich <i>compradorów</i>	88

Rozdział 5. „Złe wychowanie” – Bliski Wschód w polityce europejskich mocarstw	
– <i>Justyna Nakonieczna</i>	91
Wojenne losy Imperium Otomańskiego – czyli jak należy dzielić skórę na niedźwiedziu	92
System mandatowy – czyli diabeł tkwi w szczegółach	93
Syria – uczeń niepokorny. Metoda wychowawcza: różga	95
Liban – uczeń pracowity i karny. Metoda wychowawcza: obietnice i pochwały	97
Irak (Mezopotamia) – uczeń pyskawy. Metoda wychowawcza: kij i marchewka	97
Palestyna – uczeń porzucony. Metoda wychowawcza: obiecywać, a potem się zobaczyć	99
Zamiast konkluzji – czyli rola Ligi Narodów w procesie wychowawczym	102
Rozdział 6. Liga Narodów – indyjska perspektywa: od postkolonializmu do liberalizmu?	
– <i>Jakub Zajączkowski</i>	104
Historia stosunków międzynarodowych w Indiach w ujęciu postkolonialnym	105
Przesłanki i uwarunkowania członkostwa Indii w Lidze Narodów – interpretacja postkolonialna	106
Indyjski Ruch Narodowy	107
Polityka imperium brytyjskiego wobec Indii na początku XX wieku – implikacje dla członkostwa Indii w Lidze Narodów	109
Status prawnomiędzynarodowy Indii w Lidze Narodów w postkolonialnym dyskursie: triumf imperializmu brytyjskiego	112
Stanowisko mocarstw i indyjskiego ruchu narodowowyzwoleńczego wobec członkostwa Indii w Lidze Narodów u progu jej powstania	112
Status międzynarodowy Indii	114
Liga Narodów w indyjskiej myśli i praktyce politycznej: od postkolonializmu do neoliberalizmu	115
Indie i Liga Narodów – krytyka postkolonialna	115
Indie i Liga Narodów – tradycja liberalna	119
Dziedzictwo Ligi Narodów – próba oceny	121
Rozdział 7. Afryka w okresie międzywojennym – Liga Narodów a miejsce i rola Afryki w porządku międzynarodowym – <i>Kamil Zajączkowski</i>	125
Konstruktywizm – znaczenie międzycywilizacyjnego kontekstu w międzywojennej Afryce	127
Liberalna wizja porządku międzynarodowego w Afryce	131
Afryka z perspektywy realizmu politycznego	133
System mandatowy	133
Konflikt abisyński a pozycja i rola Afryki w stosunkach międzynarodowych	133
Rozdział 8. Japonia i Liga Narodów: od małżeństwa z rozsądku do rozwodu przez niezgodność charakterów – <i>Piotr R. Kozłowski</i>	142
O tożsamości międzywojennego Japończyka	143
Zderzenie z ideą	148
Zderzenie z materią	151
Socjalizacja genewska	160
Kłęska akomodacji	166
Historia pewnego niedopasowania	169

Zamiast zakończenia. Nieślubna córka świętego Mikołaja. Liga Narodów w krzywym zwierciadle teorii – Agnieszka Bógdał-Brzezińska	171
Liberalna histeria pacyfizmu a „prawo do gwałtu”. Realizm międzynarodowy o Lidze Narodów	171
„Grzechy dzieciństwa” – Liga Narodów i inne „dzieci światła”. Szczypta metafizyki, czyli realizm wyrozumiały	173
„Utopia jest w nas” – „realizm wojujący” w przededniu wojny	174
Patrzac z perspektywy liberalnej – Liga Narodów jako zbawcze dzieło agentów postępowych idei	176
„TW Wilson” – o osobowości mnogiej głównego agenta LN	176
Między Anioł(ł)em a Wilkiem – inne mniej znane, ale nie mniej zasłużone nazwiska	178
Liberalne nadinterpretacje	180
English school o Lidze Narodów – instytucjonalny neoimperializm	191
O praktycznych aspektach praktyki zapożyczeń	191
Liga Narodów jako społeczność międzynarodowa	193
Liga Narodów jako społeczność światowa	196
„Anarchia jest tym, czym czynią ją państwa” – na przykład organizacją powszechną. Konstruktywistyczna wykładnia Ligi Narodów	197
Falszywy mesjasz, a może emancypantka-pozorantka? Liga Narodów w świetle teorii krytycznej	201
Emancypacja – czyli co? Liga Narodów w roli fałszywego mesjasza	203
Szkoła frankfurcka – rówieśniczka Ligi Narodów o emancypantce-pozorantce	205
„Sowy nie są tym, czym się wydają” – dekonstrukcja ligowych wartości w duchu postmodernizmu	209
Liga Narodów – strażniczka dominacji Zachodu	211
Liga Narodów – uzurpator i samozwańczy arbiter	213
Finitis rerum: „Zezowate szczęście” Ligi Narodów	214
Teoretycy – ludzie, którzy widzą inaczej	216
Indeks osób	219

„Świat z całą pewnością nie jest czarno-biały, tak więc i Liga Narodów ma wiele odcieni szarości. Abstrahując od jej genezy, podjęta ona szereg działań, które można ocenić pozytywnie – nawet jeśli cechowały się one wybitną nieskutecznością. Na temat tego eksperymentu, często traktowanego jako poligon doświadczalny, z którego korzystano, tworząc Organizację Narodów Zjednoczonych, napisano wiele, bardzo wiele książek. Uważamy jednak, że czas spojrzeć krytycznie na tę organizację oraz jesteśmy wierni przekonaniu, że czas skończyć z oceną Ligi Narodów przez pryzmat szumnych zapowiedzi i szczytnych idei, gdyż dobrymi chęciami wybrukowane jest piekło. Nie chcemy pokazywać słabości tej organizacji, nie chcemy wpisywać się w oficjalny dyskurs, który głosi, że koniec końców bilans Ligi jest jednak pozytywny. Chcemy pokazać perspektywę dotąd w analizie Ligi Narodów pomijaną – Afryki, Ameryki Łacińskiej, Bliskiego Wschodu, Chin, Indii, Japonii czy Związku Radzieckiego. Wcześniej czy później dla wymienionych podmiotów – w większym lub w mniejszym stopniu – znalazło się co prawda miejsce w ramach tej organizacji. Ale jakie to było miejsce? Czy Liga Narodów była organizacją uniwersalną czy tylko zachodnią aspirującą do westernizacji świata? Jaka była percepcja Ligi w obszarach pozaeuropejskich? Jak nowatorskie mechanizmy zbiorowego bezpieczeństwa były tam stosowane, gdy zagrożone były interesy europejskie? Jaki poziom hipokryzji można było osiągnąć, gdy się mówiło o dobru wspólnym, o pokoju, o wyrzeczeniu się wojny? To są niektóre z pytań, na które staramy się odpowiedzieć. Inna sprawa czy wyczerpująco i udanie, ale nie nam to oceniać”.

(od Autorów)

Agnieszka Bógdał-Brzezińska – doktor, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmuje się historią i teorią stosunków międzynarodowych oraz szeroko rozumianym wpływem czynnika technologicznego na stosunki międzynarodowe. Ku rozpaczy studentów, zajęcia z historii stosunków międzynarodowych prowadzi nieprzerwanie od 1995 roku, wkomponowując je zawsze w kontekst refleksji teoretycznej.

Główne publikacje: *Koncepcje współczesnych stosunków międzynarodowych*, Łódź 2005 /e-book/; *Cyberterrorystyczny i problemy bezpieczeństwa informacyjnego we współczesnym świecie* (wraz z M.F. Gawryckim), Warszawa 2003; *Globalizacja polityki Stanów Zjednoczonych 1945–1949*, Warszawa 2001.

Marcin Florian Gawrycki – doktor habilitowany, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Jego zainteresowania badawcze zmieniają się tak często, że nie tak łatwo za nimi nadążyć. Niektóre publikacje: *W pogoni za wyobrażeniami. Próba interpretacji polskiej literatury podróżniczej poświęconej Ameryce Łacińskiej*, Warszawa 2010; *Wenezuela w procesie (r)ewolucyjnych przemian*, Warszawa 2010; redaktor naukowy tomu *Dzieje kultury latynoamerykańskiej*, Warszawa 2009.